

Poštnina
pavšalirana.

Uredništvo
in
upravnishvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

Štev. 17.

V Ljubljani, 1. avgusta 1921.

Leto I.

AVTONOMIST

::

Izhaja vsak ponedeljek zjutraj

::

Celoletna na-
ročnina 120 K,
mesečna 10 „
Posamezne
številke se ra-
čunijo po 2 K.
Inserati
se računajo:
pol str. 800 K,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglasih
beseda 1 K.

Najnovejše.

Zakon za zaščito države.

Zagreb, 31. julija. Na zadnji seji zakonodajne skupščine, ki se je vršila v soboto zvečer je bilo prečitano poročilo zakonodajnega odbora o zakonu za zaščito države. Daljše debate ne bo, ker se bo vršila razprava po skrajšanem

postopanju po čl. 133. ustave, pač pa bo vsaka skupina dala svojo izjavo. Finančni minister je predložil skupščini zakonski predlog glede državnega posojila v znesku 2 milijard kron.

Za pomoč Rusiji.

Dunaj, 31. julija. Na zadnji seji ministrskega sveta čehoslovaške republike je predlagal minister vnanjih zadev dr. Beneš, da se čehoslovaška republika udeleži mednarodne pomožne akcije za gladojočo Rusijo. Državni pomožni akciji naj bi se priključili tudi zasebniki. Češko ministrstvo vnanjih zadev bo stopilo v stik tudi z drugimi državami glede razširjenja pomožne akcije.

Dunaj, 31. julija. „Berliner Tagblatt“ javlja glede pomožne akcije za Rusijo iz Londona, da je Lloyd George na vprašanje, če bo vlada pomagala Rusiji, odgovoril, da vlada še ni dobila uradnih poročil o lakoti v Rusiji, pač pa

so poročali tozadevno člani Krasinove trgovske misije. Poročila o žalostnem stanju žetve v Rusiji ga sicer navdajajo s skrbjo, toda neka uradna brzojavka iz Rusije trdi, da je bojazen pretirana, ker je v nekaterih krajih deževalo in ker je v nekaterih gubernijah žetev jako dobra. Uradne prošnje za pomoč britanska vlada še ni prejela.

Zagreb, 31. julija. Iz Belgrada javljajo, da se govori v dobro poučenih političnih krogih, da se bo tudi naša vlada priključila mednarodni akciji za pomoč v Rusiji in da bo v to svrhu nakupila večjo količino žita v Vojvodini in na Hrvaškem.

Komunisti izstopajo...

Zagreb, 31. julija. Komunistični poslanec Vlada Marković je izstopil iz ko-

munistične stranke, ker se ne strinja s terorjem anarhističnih elementov.

Kongres narodnih železničarjev.

Zagreb, 31. julija. Narodni železničarji sklicujejo železničarski kongres za

20. in 21. avgust v Beogradu. Na ta kongres bodo povabili vsa želez. društva.

Izpraznjeni mandati.

Zagreb, 31. julija. Mandat, ki ga je odložil dr. Bogumil Vošnjak, preide na

g. Štefana Dobnika, bivšega podpredsednika pokrajinske vlade v Ljubljani.

Slovaška ljudska stranka zapustila češki parlament.

Dunaj, 31. julija. Slovaška ljudska stranka je zahtevala od vlade, da se izpremeni 4 državne gimnazije na Slovaškem v konfesionalne učne zavode pod patronanco katoliške cerkve. Ker so se

ostale češke stranke izjavile proti tej zahtevi, so zastopniki slovaške ljudske stranke začasno zapustili parlament v znak protesta.

Dnevne vesti.

V Ameriko se vrne posl. Etbin Kristan. Tako poroča belgrajska „Pravda“ od 30. t. m.

Ustanovitev podružnic „Narodne Obrane“. „Narodna Obrana“, ki je pred vojno silno mnogo pomogla do sedanjega političnega ujedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev, snuje v vseh mestih svoje podružnice, ker hoče obnoviti svoje delovanje v protikomunistični smeri.

Silna vročina., ki pritiska na celo zapadno in srednjo Evropo, se bliža svojemu koncu. V Parizu je padla temperatura tekom 24 ur na celih 16 stopinj. Tudi v Monakovem je temperatura že znatno padla. Dunajska meteorološka postaja pa prerokuje: Padec temperature in nevihte, nato hladno, spremenljivo vreme in močni zapadni vetrovi.

Pred novo draginjo. Od 1. avgusta dalje velja nova stanovanjska naredba, ki dovoljuje hišnim gospodarjem zvišati najemnino za poslovne prostore na poljubno višino. Najemniki lokalov bodo zvišane najemnine plačali, povišati pa bodo morali seveda cene blagu, katero prodajajo. Drugi moment, ki ogroža konsumente, je nenavadna suša, ki je žetvi mnogo škodovala. Trgovci, ki imajo dobre zveze z Banatom, pripovedujejo, da tamkaj kmetje blago zadržujejo, ker upajo na visoke cene, mnogo višje od današnjih. V tej veri podpira banaška žitne producente tudi iz Beograda došla vest, da se namerava naša vlada pridružiti pomožni akciji za gladojočo Rusijo. Vsled suše utegne nastati tudi veliko

pomanjkanje krme, ker otava ne more rasti. Zato že danes ni lahko dobiti krme na trgu. Če se bo pokazalo pomanjkanje krme, bodo kmetje prisiljeni prodati takoj po končani žetvi veliko število živine, kar bi utegnulo cene mesa trenotno znižati, kakor hitro pa bo prodana živina, kolikor jo je odveč, bo cena gotovo silno poskočila. Če vpoštevamo še padajočo tendenco naše valute, pridemo do zaključka, da nas čakajo skoro gotovo jako neprijetne stvari.

Težki dnevi za ljubljanske trgovce so bili zadnji trije dnevi prošlega meseca. Vedno rastoča cena tujih plačilnih sredstev, zlasti lir, mark in čeških kron, je navdajala marsikoga s težko skrbjo. Mnogo trgovcev je prevzelo nase pred meseci velike obveznosti s kalkulacijo, da cena tujih plačilnih sredstev vsaj ne bo zrastle, mogoče da bo celo padla. Sedaj pa naenkrat tak neverjeten preokret! Vsled tega je vladal zadnje dni prošlega tedna v Ljubljani naravnost divji lov na tujia plačilna sredstva, a denarni zavodi so se držali silno rezervirano in kdor je hotel dobiti lire ali češke krone, je moral seči prav globoko v žep! Kaj pomeni za trgovca tak padec valute, naj pokaže en primer. Trgovec, ki si je naročil n. pr. za 300.000 čeških kron blaga — kar ni mnogo — mora plačati, če skoči vrednost češke krone le za 20 vinarjev, celih 60.000 kron več, kakor bi bil plačal, če bi bila ostala vrednost krone na stari višini! Vse te difference pa mora koncem koncev nositi — konsument! Hudič je to!

Ob prihodu našega kraljevega namestnika v Slovenijo.

Kraljevi namestnik, g. Ivan Hribar, je pretekli torek prispel v Ljubljano in je prevzel vodstvo deželne vlade za Slovenijo. Ne vemo še natančno, mislimo pa, da z njegovim prihodom odpadajo tudi vsi dosedanji politični poverjeniki.

Po ustavi bi bila naloga kraljevega namestnika tudi ta, da likvidira dosedanjo pokrajinsko vlado in pripravi tla za praktično uredbo upravnega centralizma, kakršnega predvideva sedanja državna ustava. Proti tej ustavi smo mi vodili **odločen načelni boj**. Ko je bila sprejeta, smo rekli, da bomo nadaljevali boj za njeno revizijo legalnim potom. Po določbah te ustave se ima Slovenija tudi deliti na „oblasti“. Tudi to je reč, ki jo kot Slovenci obsojamo.

Kraljevi namestnik, g. Ivan Hribar, je v svojem odzdravnem govoru povdaru, da prihaja v Slovenijo ščititi zakon in pravo v imenu kralja. Odklonil je kar vnaprej vsako strankarsko protekcijo in korupcijo. Priznamo radi, da so te njegove besede bile hladilne za vse. Vsaj so bili doslej vsi ljudje vajeni, videti na deželni vladi posameznike, ki so bili mnogokrat, da ne rečemo najčestje, zgolj marionete v rokah malih političnih skupin, katerim je sovražno stala nasproti velikanska večina našega slovenskega ljudstva. Odpor tega ljudstva je bil posebno velik tudi zato, ker je videlo, da mu vladajo v raznih panogah državne uprave razkričani avstrijanci in takšni ljudje, ki so bili do zloma v l. 1918. zgolj zvesti poborniki pefidnega policijskega režima nekdanje Avstrije. Naše ljudstvo je še zelo ponižno in se lahko vlada že s samo lepo besedo. Politična nasilja in nepotrebne policijske odredbe pa so ga vznejevoljile; čezmerno so škodovala tudi jugoslovanski državni misli v našem preprostem ljudstvu. Strankarski režim neznatne manjšine ni smatral za potrebno varovati niti navidezne objektivnosti, ki jo je ljudstvo smatralo kot samoobsebi umevno in potrebno. Če bi že **politična večina** v deželi delala ostali manjšini očividno krivice, bi bilo stanje neznosno. Tako pa je — lahko rečemo — mala skupina oblasti željnih ljudi izzivala ves narod.

Če je bil toraj kraljevi namestnik g. Ivan Hribar od vseh prijazno sprejet,

dokazuje to predvsem činjenico, da so bile dosedanje razmere v Sloveniji neznosne. Vsi pričakujejo, da se bo res izvajal le zakon in se bo delila pravica vsaj po obstoječem pravu.

Kot „revizionisti“ glede ustave, pa bi mislili, da se z likvidacijo pokrajinske uprave in z delitvijo Slovenije ne mudi nikamor. Po ustavnih določbah je zato časa dovolj. Do tedaj pa morda pridemo vendarle do konsolidacije političnih razmer v državi, ki se po našem skromnem mnenju ne bo dala doseči drugače kot z ustavno revizijo. Če bo kraljevi namestnik upošteval pri tem še srčna čutila in umstvene argumente pretežne večine slovenskega ljudstva in njegovih duševnih borcev, bo velikansko pripomogel pri graditvi države, ki je potrebna, ki naj bo naš dom in naša domovina, ne samo spoštovana, temveč tudi naš ponos, ljubljén od vseh poštenih državljanov.

Vemo tudi, da kraljevi namestnik ne more storiti vsega, kar bi spoznal za dobro in koristno. Vezan je na še veljavne zakone, vezan na državni proračun itd. Vemo pa tudi, da more premagati marsikakšne ovire, da more inicijativna glava in delavne roke doseči marsikaj, kar se zdi na prvi pogled le nedosežen ideal.

Tudi podivjanost v našem javnem življenju je mogoče omiliti. Mi „revizionisti“ smo morali doslej prenesti, da smo imeli majhne nasprotnike, ki se niso borili toliko z načelnimi argumenti, kolikor z zlatom. Teh nasprotnikov se nismo bali. Prepričani pa smo, da smo z našim načelnim in resnim bojem v javnosti našemu ljudstvu in državi mnogo koristili. To pot bomo hodili tudi poslej, pripravljeni i na jasne i na oblačne dni. Od svojih načel, ki smo jih spoznali za prave, ne moremo odnehati. Smo za ljudstvo, njegov bit in dobrobit ter za njegove pravice, ki smo jih proglasili kot vrhovni princip demokracije. Ljudstvo mora imeti vlado, toda ljudstvo se more vladati le z njegovim privoljenjem. Vzajemnost med ljudstvom in oblastjo je v vsakem slučaju potrebna.

To smo imeli na srcu, da izpovemo v trenutku, ko je prišel med nas kraljevi namestnik!

Neverjeten slučaj.

Ni še minilo menda niti mesec dni, odkar je ameriška vlada odvzela „eksekvatur“ generalnemu konzulu naše države v Zedinjenih državah zaradi njegovega jako malo diplomatskega nastopa proti severoameriškim parobrodskim družbam, ko imamo zopet na dnevnem redu nov slučaj, v obliki jako fin in eleganten, v stvari sami pa mogoče še hujši od prvega.

V sredo prošlega tedna so prinesli listi malo opaženo vest, da se je odločil zastopnik francoske vlade v Beogradu, poslanik Simon, za daljše potovanje po Jugoslaviji. Najprej je odpotoval v Zagreb, kjer je stopil v stike s tamošnjimi političnimi krogi (!! poslanik tuje nam države!), potem da odide v Slovenijo (v Ljubljano in na Bled), odtod pa v različna dalmatinska mesta. Cilj potovanja je baje ta, da hoče Francija podpreti Jugoslavijo in ji v težkih časih v vsakem oziru iti na roko.

Tako nekako se je glasila dotična notica v listih. Brez vrstice komentarija seveda, kakor da je to nekaj jako hvalevrednega, za kar moramo mi gospodu poslaniku biti še nad vse hvaležni.

Mogoče je res, da ima gospod francoski poslanik z našo državo najbolje,

najlepše in najplemenitejše namene in da nas hočejo Francozje res podpreti z vso njihovo moralno, gospodarsko in politično močjo. Mi tega ne tajimo in ne zanikamo a priori. Toda nekaj drugega je, kar moramo pibiti in kar v nas vzbuja jako čudne občutke.

Naloga zastopnikov tujih držav na ozemlju kake druge države obstoji v tem, da varujejo interese onih svojih državljanov, ki žive v tuji državi iz kakršnihkoli vzrokov. Dalje je njihova naloga ta, da varujejo interese svoje države in svojih državljanov sploh napram tuji državi. Najvažnejša in najdelikatnejša njihova naloga pa obstoji v točnem informiranju lastnih vlad o političnem, gospodarskem, vojaškem, kulturnem itd. stanju one države, v katere so odposlani od svojih vlad.

Da more to svojo nalogo izvrševati kolikor mogoče vestno in natanko, mora poslanik pazljivo zasledovati tok političnega življenja v državi, v kateri je akreditiran. On mora čitati vestno in natančno dnevno časopisje, bodisi on sam, ali pa mora imeti v to svrhu prideljene posebne organe (tiskovni atašeeji). V parlamentih so jim na razpolago posebne diplomatske lože, da morejo

neposredno slediti toku parlamentarnih razprav. Vrhutega imajo vedno neoviran pristop do različnih ministrov in visokih državnih funkcionarjev, da se lahko na najkrajši — ustmen — način informirajo o najvažnejših zadevah. Da se poslužujejo za doseg informacij posebno delikatnega značaja (vojaške tajnosti etc.) tudi često nedovoljenih sredstev, je splošno znano, toda v slučaju, da se pride takim mahinacijam na sled, mora dotični zastopnik tujo državo navadno kmalu zapustiti.

Ni pa običajno, da bi zastopniki tujih držav sami hodili po deželi okrog, ni običajno, da bi se razgovarjali s politiki te ali one stranke brez vednosti ali celo proti volji prizadetih državnih oblasti. Ako leži kakemu tujemu poslaniku ena ali druga stvar prav posebno na srcu, mu je odprta edina korektna pot: naj gre v zunanji urad, kjer bo na deciderano vprašanje dobil tudi točen, decideran odgovor, kateremu mora verjeti (vsaj formalno) kot izjavi ministra vna njih zadev, **ako smatra, da je dotični minister član vlade, ki zna svojo besedo tudi držati!**

Vzemimo slučaj, da bi padlo francoskemu ali pa kateremu drugemu zastopniku n. pr. v Angliji v glavo, da se odpelje iz Londona in gre na Škotsko ali pa na Irsko v svoji uradni lastnosti informirati se o tamošnjih zadevah in sicer z najboljšimi nameni in najčistejšimi cilji. Kaj bi mu rekel Lloyd George? Mogoče bi ga prav vljudno povabil k sebi in mu rekel: „Gospod! Vi nameravate potovati, da dobite potrebne vam informacije. Te dobite lahko tukaj, na licu mesta. Ako ne veste, kje je parlament in diplomatska loža, Vam pošljem pred prihodnjo sejo svojega uradnika, v primernem činu, da Vas pelje tja. Ako nimate časnikov, Vam jih bo dal na razpolago naš tiskovni urad s tolmačem vred. Ako želite stopiti v neposredne stike z našimi vodilnimi parlamentarci, napravite soarejo ali obed ali večerjo; denar iz našega dispozicijskega fonda Vam je na razpolago, če ga Vaša vlada ima. Ako imate kaj posebno važnega, obrnite se na mene, ker moja beseda nekaj velja in drži. Ne hodite pa okrog po deželi! Kajti s tem Vi indirektno pra-

vite, da je naš parlament skupščina lo-povov, katerim ni za verjeti niti ene besede; da je naše časopisje koruptno in gnijlo do dna; imputirate našim politikom, naj zahrbtno govore z vami popolnoma drugače kot v javnosti govore in mene stavite v luč nepoverljivega lažnjivca, kar si seveda odločno prepovem!“ Tako bi govoril Lloyd George v takem slučaju, če bi sploh kaj govoril. Najbrž bi napravil nekaj drugega — z nogo!

Če bi se dogodil v moderni, parlamentarni državi tak slučaj kot pri nas, bi bila pri tisti priči nemogoča dva gospoda: oditi bi moral iz dežele tekom 12 ur dotični poslanik, v prvi sekundi vnanji minister z vsem svojim štabom vred ali pa celokupna vlada, ker take neumrjoče blamaže ne prenese noben narod, ki vsaj toliko nase in na svojo čast drži kot cigan na umazano srajco!

Korak, za katerega se je odločil francoski zastopnik v naši državi, naši vnanji reprezentanci ni na čast. Toda mi kljub temu ne obsojamo tega koraka in se ne pritožujemo toliko nad francoskim gospodom, **kakor nad našim vnanjim uradom. Do danes še nismo brali, da bi se bili ti gospodje kaj zganili in zato upravičeno dvomimo, če ti gospodje tam sploh vedo, kaj pomeni čast in ugled države?** Če pa tega ne vedo, — kar dokazuje njihova popolna pasivnost v tem slučaju — potem pač francoskemu poslaniku ne smemo zameriti, če si izbira za svoj posel metode, ki niso ravno evropske. Si vivis Romae, Romano vivito more — ako živíš v Rimu, živi na rimski način, so rekli stari Rimljani. To poslovico si je prikojil francoski poslanik za Balkan in — prav ima!

Nesposobnost, ki vlada in se šopiri po naših uradih, je spravila našo državo skoro že ob ves kredit. Če niti obupni korak francoskega zastopnika ne bo odprl našim poslancem oči, da enkrat napravijo red v tem oziru, potem ni nobene pomoči več. To je že višek skrajnosti in zadnji poskus. Daleč smo prišli, iako daleč! In mi? Mi se pa kregamo za „liberalce“ in „klerikalce“!!! Na zdar obema!

Pogovor o naši državi.

Fragmenti.

Naš državnik, gospod **Stojan M. Protič**, se mudi že nekaj tednov v Sloveniji na odpočitku. Dolgoletne ječe, s katerimi se je seznanjal pod nekdanjo srbsko dinastijo Obrenovičev, so mu zapustile bolesi, ki se, umevno, z leti množe. Zato se mora z zdravljenjem zopet okrepčevati ter se pripraviti na zimo, ki je v Belgradu navadno huda, često viharina in skrajno neprijetna. Imel sem prijetno priliko, se z njim šetati po gozdu in se hladiti na klopi pod košato, svitlozeleno bukvi; v zanimivem pogovoru je hitro minulo nekaj lepih uric. Pogovor je šel največ o politični in socialni literaturi. On pozna zlasti dobro angleško politično in državopravno književnost. Seveda, da je pri tem pogovor vedno znova prehajal tudi na prilike v naši državi. Iz celotnega razgovora smem podati le nekaj fragmentov njegovih misli, ki pa utegnejo interesirati vso našo politično javnost.

Sedanji vladni sistem pri nas ni dober, ker škoduje predvsem državi sami. Pri nas se bo moral vsakdo, pa bodi na vladi kdorkoli, navaditi misliti in delati po **evropejsko**.

Vedno sem svaril pred takšnimi odredbami, kakor so „obznane“. Ta pot vodi vedno globje v policijski režim, ki se ga mora vsaka resna vlada, čim največ mogoče, izogibati. Namesto izdajati „obznane“, je treba gledati, da se ljudstvo uzadovolji. To se doseže s tem, da se stremi za ustaljenjem ekonomskih in političnih prilik, da se v gospodarskem in političnem življenju doseže neka stabilnost razmer in pa pravna varnost. Veljavne zakone mora spoštovati predvsem tisti, ki vlada. Tega pa pri nas včasih ni. Zgodi se često, da baš tisti, ki bi imel zakon varovati, zakon krši. Za one, ki kaj nepostavnega zakrivijo

ali pa so hudodelci, ima država kazenski zakon in redna sodišča.

V naši državi je sporazum med plemeni nujno potreben. Brez takšnega sporazuma tudi državna konsolidacija ni mogoča. V ta namen je potrebno, da se konsolidirajo tudi politične prilike, zlasti med Hrvati. Politične razmere na Hrvatskem spominjajo na razbito vojsko. Tam je vse polno strank in političnih skupin, ki druga drugi nasprotujejo. Skupnega žarišča manjka. Imate Radičevce, Zajedničarje, Hrvatsko Pučko stranko, Trumbičevo skupino, Frankovce itd. To bo težko delo, spraviti večino Hrvatov skupaj, **toda potrebno**. Vse je še v vrenju. Sedanji vladni sistem je tej konsolidaciji v škodo. Država pa mora biti konsolidirana, ljudstvo njeno mora biti zadovoljno, sicer ni mogoče priti iz sedanjega kaosa.

Revizija ustave? Mislim, da bi bila mogoča kljub temu, da je predvidena za to tripetinska večina. Vlada, mislim, se ne bo protivil, ako pride vlada, ki bo reviziji naklonjena.

Mislim, da so predvsem Angleži tisti narod, ki bi jih v državnem življenju morali posnemati, upoštevajoč seveda naše lastne domače razmere. Ljudstvu je dati vso upravo v roke, režim pa bodi strogo demokratičen in parlamentaren. Pri nas pa je dal parlament vse svoje pravice iz rok vladi, ki potem vlada absolutistično zgolj po vidikih in koristih strank, ki so slučajno zastopane v vladi. To je veliko zlo! Zakaj pri tem se dela razne sklepe, ne toliko iz državnih potreb, temveč bolj iz ozirov na koristi posamezne stranke. Neverjetno, toda resnično je, da so bili pri nas ministri ljudje, ki niti sklepov ministrskega sveta niso upoštevali, ampak so izdajali odloke, kakršne so ravnali potrebovali, tudi brez ozira na zakon! Kjer se ne upošteva niti zakon, niti parlamenta in celo lastnih kolegij-skih sklepov ne, je vse nezanesljivo. Nihče ne ve, če ne bo že jutri neveljavno, kar je danes pravomočno.

Pri nas so mladi in neizkušeni ljudje postali ministri. Vsak minister naj bi bil zmožen zadeve, o katerih izdaja odloke, spoznati do dna. Politik, ki se peča le z dnevnimi političnimi intrigami, ki nima nobenih načel ali pa jih ne spoštuje ter ni podkovan niti v gospodarskih niti v socialnih niti v upravnih ali drugih vedah, ki predpostavljajo možnost biti res politik, ni sposoben za vodstvo kateregakoli resortu. Pri nas se je v tem pogledu dilatiralo, kar je bilo i ljudstvu i upravi i državni misli v neizmerno škodo.

Padec kurza našega novca dokazuje le našo notranjo neurejenost. Na Angleškem je ministrski predsednik obenem tudi finančni minister. Zakaj? Zato, ker je s tem povedano, da notranja konsolidacija političnih razmer v državi jamči za njeno valuto. To se mi zdi prav in pametno. Naš proračun obtežuje zelo izdatki za našo vojsko, to je res!

Pravite, da šteje naša armada danes najbrže 200.000 mož. To je po mojem mnenju odločno preveč. Dokler še nismo imeli ustanovljenih državnih mej, je bila močna vojska potrebna. Danes pa tolikšne ne potrebujemo več; zadošča je toliko vojske, da v slučaju potrebe vzdržuje red. Zgolj v južni Srbiji je treba večjih posadk zaradi tamošnjih izrednih prilik (Albanija!).

Urejeno notranje politično življenje in vladanje po načelih demokracije: — to edino more dvigniti kurz našega denarja v inozemstvu. Sedanji politične prilike in sedanji vladni sistem pa našemu novcu ne nudi nobene opore. Vse vladne odredbe ne morejo tega nadomestiti.

Kaj mislim o „kancelparagrafu“? Mislim, da je nesmiseln. Zahtevali so ga, kakor sem čul, predvsem slovenski demokrati, zlasti dr. Žerjav. Če je Bismark zagrešil kakšno budalost, je bila to njegov „Kulturkampf“. Verskemu boju v naši državi bi se bilo treba izogniti. Upam, da bo katoliška cerkev tolerantna. Ravnotako tudi ostale cerkve, seveda! Jaz **osebno** bi bil za to, da bi se ustvarilo med državo in cerkvami razmerje, kakršnega vidimo na Angleškem in v Ameriki. Vendar bi se naši še drugi izhodi. Vi pravite, da bi se katoliška cerkev najbrže zadovoljila s takšnim razmerjem, kakršnega ima v Holandiji ali v Belgiji. Proti takšnemu obligatnemu verskemu pouku v šolah, kakor ga predvideva sedaj pri vas veljavni zakon in pa proti zasebnim šolam, ki se podvrgujejo državnim kontroli, mislim, da ne more biti pametnih prigovorov. Izzivanje kulturnega boja od strani vlade z nepremišljenimi odredbami, obsojam. Plemenski in verski boj ni v korist države in ljudstva, zato bi bilo treba, storiti vse, da se ga spreči. Sedaj pa ga nerodneži še pospešujejo!

Naša nova država potrebuje dobrega, vestnega in poštenega uradništva. Pri slovenskih uradnikih pogrešam **lastne inicijative**. To je razumljivo, ker isto pred prevratom nikoli ni stalo — razen malih izjem — na res vodilnih mestih. Tudi je birokratični sistem bivše Avstrije bil maloprida. Naše, srbsko, uradništvo, je še nezadostno, vzraslo je tudi iz malih razmer. Tu bi bila neka izjeda potrebnost. To vprašanje sem že večkrat pretresal in premišljal. Mislim, da bi se tudi v tem pogledu mogli česa naučiti od Angležev. Državni uradnik naj bi se prilagodil nekako istemu stališču kot ga imajo n. pr. bančni uradniki. Za slučaj onemoglosti in smrti naj se zavaruje kjer hoče sam. Stalnost pa se mu mora garantirati, ako se ne zakrivi proti zakonu. Tako bi se dosegla tudi kontinuiteta v državni upravi. Ako bi se politična vlada menjala, bi odstopil le minister in eventuelno državni podtajnik, vsi drugi pa bi ostali na svojih mestih. Na ta način bi bila korupcija v državni upravi najbolj zadeta.

Kako razumejo „demokrati“ demokracijo se vidi tudi iz tega, da sprečujejo potrditev g. Peska ljubljanskim županom. Političnih pomislekov tu ne more biti, ako se je našla v občinskem svetu slučajna koalicija, ki je bila zanj

LISTEK.

Cheddo Mrinyavchevich:

Dr. Miko Zupanič.

(Nobilis de Draganich.)

I.

Na razna vprašanja, ki nam prihajajo od raznih strani, kdo in kaj je dr. Miko Zupanič, novi ravnatelj etnografskega oddelka ljubljanskega muzeja in pisec fulminantnih uvodnikov o politiki sploh in nakupovanju semena posebe, hočemo odgovoriti v sledečem. Te naše informacije so popolnoma zanesljive, saj izhajajo iz knjige, ki nosi na naslovnih strani Zupaničevo ime, ki pa ima to slabo lastnost, da je natisnjena v Ameriki in zato — kar je velika škoda! — pri nas vse premalo znana. V knjigi je pod naslovom „Slovenija, vstani!“ ponatisnjen govor, ki ga je dr. Zupanič imel 28. aprila 1916 v Clevelandu pred slovensko kolonijo. Pred tem govorom pa je natisnjena dolga Zupaničeva biografija, ki jo je podpisal neki Louis J. Pirc. Zlobnejši trdijo sicer, da se za tem pseu-

donimom skriva sam Miko; mi tega za njimi ne bomo ponavljali. Dovolj nam je dejstvo, da je Miko vsaj vedel, kaj se tiska o njem, dasi dobro vidimo, da so v njegovi biografiji natisnjene reči, za katere noben Američan ni mogel vedeti, ki jih torej kot moderni zgodovinarji lahko imenujemo autobiografične podatke.

Po teh autobiografičnih podatkih je dr. Miko Zupanič „rojen 1. decembra 1879 v vasi Griblje“ v Belikrajinu, ki šteje kakih 450 prebivalcev in ima eno razredno ljudsko šolo. Da se ve, kje prav za prav leži rojstni kraj tako slavnega „učenjaka in politika“, so na priloženi karti jugoslovanskega ozemlja Griblje tudi zaznamovane. Rod, iz katerega izhaja Miko, je star in plemenit: „leta 1550. se imenuje v zgodovini Matan Zupanič kot glavar plemenitih draganičkih gospodarjev (nobilium de Draganich)“. V času, ko še ni bilo blagodejnega delovanja raznih rajfajznov in posojilnic in je bilo malo denarja v deželi, je bil Mikov oče „takorekoč ban-ker za Belo Krajino“ in sosednjemu Hrvaško, tako da ni čudno, da je marsikateri Belokranjec z njegovo pomočjo odšel v

Ameriko. To je v knjigi „povedano zato, ker je očetovo blagostanje mnogo vplivalo na razvoj značaja njegovega najstarejšega sina.“ Med drugim mu je dajalo tudi prepotrebno moralno oporo v njegovem političnem delovanju: saj je vedel, da se mu ni treba bati kakih posledic in da nič ne riskira, ker se je zavedal, „da mu ne more zmanjkati vsaj domačega kruha.“ V ljudsko šolo je hodil tri leta doma, nato pa v Novem mestu, kjer je l. 1897. tudi absolvirал vseh devet razredov gimnazije. Po maturi je šel k vojakom, kjer je „bil najboljši je-zdec pri eskadronu prostovoljcev in je tudi oficirski izpit naredil z izvrstnim uspehom.“ Vseučiliške študije je končal l. 1903., toda ni ga „veselil težki profesorski poklic, ker se mu je zdelo pretežko podučevanje in vzgojevanje mladine.“ Bolj ga je veselilo svobodno življenje znanstvenika in politika. Ko je napisal brošuro „Macedonien und das türkische Problem“, je dosegel na obeh poljih toliko uspeha, da je bil tega vesel celo „srbski geograf Jovan Cvijič, ki je prišel osebno na Dunaj čestitat mladem možu, takrat še dijaku.“ Petnajstletnico svojega književnega in politične-

ga delovanja, „ki ga je začel leta 1901. s prvim dnem XX. stoletja,“ je praznoval v Ameriki, kjer je svoj politični program tudi jasno in točno formuliral: „Za Zupaniča Bolgari, Srbi, Hrvatje in Slovenci niso prave nacije ampak plemena ene jezikovne skupine jugoslovanske, so narečja (dialekti), ki so se vsled tujih vplivov razvila v književne jezike v škodo celoti in poedinim rodovom v nevarnost za obstanek. Jugoslovani so ena enota po naravi jezika, iz te enote more in mora postati en jezik, en narod, ena domovina ter ena država. Narečje Srbov in Hrvatov, ki se govori v osrčju jugoslovanske zemlje in šteje 64 odstotkov celokupnega jugoslovanstva, ima prevzeti in izvršiti isto, kar je izvršila toskanščina v Italiji. To je alfa in omega Zupaničevega kulturno-političnega evangelija, je os, okoli katere se je vrtelo vse njegovo javno delovanje.“

V najlepšem skladu s to politično koncepcijo je njegov trud, da se jugoslovansko ujedinjenje ne izvrši brez sodelovanja Slovencev. Ko se je l. 1900. — po edini zaslugi in s trdom Zupaniča! — vršila proslava Prešernove sto-

Da so zanj glasovali tudi komunisti? Kaj na tem! Komunisti, ako so v občinskem svetu, imajo ravno isto pravico voliti župana kot vse druge stranke. Iz Vašega opisa g. Peska posnamem, da mora biti agilen in razumen mož. Ne vidim vzroka, zakaj bi g. Pesek ne bil potrjen županom. S tem se krši le demokratski princip in samouprava mesta, ki je potrebno obnovitve in še marsičesa.

Pravijo, da potrebujejo zakon o redu in delu zaradi komunistov in njihove agitacije. Bojim se, da se bo pod to pretvezo preganjalo tudi druge ljudi, nekomuniste. Take izjemne odredbe so se vedno in povsod zlorabljale. Ravno vsled tega so silno nevarne.

Dnevne vesti.

Od vseh strani dobivamo dopise, polnih hvale za naš list. Ne samo od ljudi v Jugoslaviji, temveč tudi iz okupiranega ozemlja in od koroških Slovencev iz Nemške Avstrije. V teh pohvalah se nam piše, da je „Avtonomist“ sedaj najboljši politični slovenski list. Drugi zopet se nam zahvaljujejo, ker se nesebično in neustrašeno borimo za pravice slovenskega ljudstva. In tako dalje. Vse prav in lepo. Ker smo ljudje, je umevno, da nam te pohvale in zahvale dobro denejo. Toda nam bi bilo mnogo ljubše, če bi oboževalci našega skromnega dela naš list tudi širili in mu pridobivali na vseh straneh in vsepovsodi novih bralcev! Naklada našega lista še ni tako velika kot list in pa stvar, ki jo zastopa, zasluži! Prosimo torej sopomoči zlasti v tej smeri! Radi bi, da se nas manj hvali, pa več bere...

Firbec. Veliko ljudi pri nas v Sloveniji povprašuje, kako se je izvršil ves tisti švindel z „nacionalizirano“ industrijo. Do prevrata je bila pri nas industrija v nemških rokah. Po prevratu pa so postali bogati Nemci silno mehki: — naravno, saj niso znali, da se bo končno in naposled „revolucija“ tako zmehčala, kakor se je. Bili so tudi različni upliv, ki so takoj po prevratu mislili več na posamezne stranke in posamezne ljudi kot pa na ves narod — recimo. Zato so nemške delniške in drugačne družbe rade dajale iz rok delnice in deleže po nominalnih cenah, čeprav je bila njihova vsakdanja kurzna vrednost neprimerno večja. Govori se vsemogoče, morda tudi pretirano pobarvano; mi imamo sicer dokaj podatkov, ki se nam zdé — odkrito priznamo — deloma neverjetni. Govori se tudi, da Jadranska banka, ki je glasom „Uradnega lista“ bila pri teh „nacionalizacijah“ vsestransko udeležena kot finančnik, danes nima toliko delnic raznih rentabilnih podjetij, kakor se je pričakovalo. Upravni svet te banke je menda precej razočaran, ker imajo baje v kurzu zelo visoko stoječe delnice v svojih podjetjih — najrazličnejši privatniki. Govori se zelo mnogo o osebah, tudi takšnih ki bi zaradi svojih — recimo — položajev, ne bi smeli biti v seznamku, ki ga nam je predložil vsakega zaupanja vredni gospod. — Iz tega

Če upam na spremembo sedanjega sistema, me vprašate? Na to vam ne morem točno odgovoriti. To je odvisno od radikalne stranke. Vem, da so radikali že doslej silno težko in ob svojem notranjem odporu delali skupno z demokracijo. Meni se vidi, da sedanjega sistema ne kaže podirati s kakšnim napotom. Podreti se mora sam ob svoji notranji onemoglosti in nesposobnosti. To se bo gotovo tudi zgodilo. Kdaj pride ta trenotek, to se pač še ne vé. Pride pa gotovo!

Slovenecem ni treba obupati. Država se mora in se bo vzdržala. Tudi Slovenci so njega važen element. Vaš dr. Krek je bil globok mož. Pripovedujte mi kaj o njem! **Abditus.**

le posnemamo, da je bila vsa takozvana „nacionalizacija“ industrije proces, ki je ogromno koristil posameznikom, narodu pa je bil celo — radi pri tem uporabljenih metod — v veliko gmotno in moralno škodo, kar je poglavitno. Mi nismo žejni senzacij, morda bi pa le ne bilo napačno, če bi gospod kraljevi namestnik — ki ima gotovo kakšne zmogljive uradnike na razpolagi — ukazal, zadnje dveletno „nacionaliziranje“ premoženja malce revidirati in ugotoviti končne — rezultate. S kakšnimi malenkostnimi podatki bi bili na uslugo tudi — pravijo — naši zaupni informatorji.

Spectator.

Pašič ali „Pachitch“? Kako se piše pravilno? Nedavno so v beogradskih listih jako živahno razpravljali vprašanje, kako je treba pisati pravilno, da nas bodo razumeli — Francozi! Ugotovili so pri tej priliki, da bo Francoz bral besedo „Paračin“ (mestece v Srbiji) čisto gotovo po svoje: Parasen in ne Paračin; zato da je treba pisati v latinici „Paratchine“, če hočemo, da bo tudi Francoz to ime pravilno izgovoril! Mi pa pravimo, naj se blagovoli francoska gospoda našega jezika ravno tako učiti kakor se moramo mi francoskega, ako hočemo francosčino pravilno izgovarjati. Mi nimamo prav nobenega vzroka valjati se pred nevim kakšnim človekom po blatu! Zato tudi ne odobravamo, da se naši vodilni možje v Beogradu v svoji pasji servilnosti napram tujcem drugače podpisujejo kakor se pišejo njihova imena v domačem jeziku. Ali je res bilo treba, da je podpisal Pašič mirovno pogodbo v obliki „Pachitch“ in ne Pašič? Če Francoz ne ve, kako se izgovarja znak „š“ ali pa „č“, naj se tega nauči!

Po govoru, vedenju ste drvarji! Tako zvano „demokratsko“ časopisje pri nas ne dela časti niti svoji stranki niti ljudstvu, v katerega jeziku je pisano. Vse in vsakega, ki ne trobi v rog njihove stranke, proglašajo za „državi nevarnega“, za „rovarja“, za „avstrijaka“, za „komunista“, poleg tega obilno to subvencionirano časopisje še posameznika z gnojnico. Če n. pr. g. Pesek ne bi bil doslej nikomur simpa-

tičen, ga je dvignilo v oči vseh poštenjakov ravno to perfidno pisanje „državotvornega“ časopisja takozvane demokratske stranke. V tem časopisju se dan za dnevom hujša na nasprotne stranke in na posameznike ter se jih vedoma denuncira z izmišljenim „dokazovanjem“. In ni jih prav nič sram posameznih veljakov, da te svoje liste potem nosijo še v Beograd po ministrstvih kot dokaz, da se mora pri nas vladati policijsko, ker se skoro vsi Slovenci „bunijo“. In potem res misli nepoučena srbska javnost, da je večina slovenskega ljudstva podobna bolj kanibalom kot pa srednjim Evropejcem. Te metode političnega boja so ogabne in izzivajo splošen odpor. Naj pomislijo prizadeti, da kdor se je veter žanje vihar! Zadnji čas pa je tudi, da dobi pošena slovenska javnost v Beogradu samem list, v katerem bo mogoče sproti razkrinkavati vse laži, ki jih tam doli na debelo trosijo denuncijanti slovenskega pokolenja o svojem lastnem narodu. Za nje polno veljajo Stritarjeve besede:

S peresi ne, vi pišete z loparji!
Če v mislih ste, v jeziku telebani,
vi ménite, da pravi ste Slovani;
kje plemenitost v vašem je slovarji?

O agrarni reformi pišejo vsi in smo pisali tudi mi, da so jo skvarili v konstituenti Turki, ki so se dali celo plačati zato. Glede Slovenije tega nihče trditi ne more. Pri nas gre agrarna reforma — „gladko“. Naš Levstik je nekoč napisal in na svetlo dal sledeči verz:

Stvari na sveti štiri so,
ki se mi gnúse premočno:
Algebra, stenica,
govno, stara Mica.

In mi prištejemo čez dolga leta še peto stvar:

In agrarna potica!

Odlomki socijalnega vprašanja. Napisal dr. A. Gosar. Cena 2 dinarja, po pošti 15 para več. Naroča se pri Franc Hrastrniku, Jugoslovanska tiskarna, kolportažni oddelek, Ljubljana. — Na 76 straneh pričujoče knjižice je zbral dr. Gosar nekaj svojih člankov, ki jih je razdelil v tri oddelke: 1. Kapitalizem, njegov duh in njegovi ljudje; 2. Socijalizem vobče, zlasti pa v gospodarstvu in 3. Socijalni problem in mi. „Mi“ — s tem misli na krščanski socijalizem. Dr. Gosar nadaljuje v soc. literaturi delo dr. Kreka. Krščanski socijalizem je Slovincem ustvaril precej bogato in razširjeno slovstvo, ki se je začelo s „Črnimi bukvami kmetijskega stanu“, se nadaljevalo s „Socijalizmom“ in doseglo vrh z Ušeničnikovo „Sociologijo“. Potem pa je prišla vojna, ki je prinesla prevrat vsepovsod, tudi v dušah navidežno močno konsolidiranih ljudi. Dr. Gosar študira ta prevrat duš in upotrebljava izkušnje vojne ter boljše vizma. On išče in skuša vse to, kar se je pojavilo, skleniti v nove formule. To hotenje se mu pozna. Morda postane baš on oni teoretik svoje stranke. Kdor pa bere pazno njegove reči, vidi kako globok upliv ima nanj Fr. W. Förster. Pri obeh ista temeljna misel: **pozitivno krščanstvo**. Baš v pričujoči knjigi zbrani članki izven v sledečih besedah: „**Razume pa se, če hočemo svoj program uresničiti, ga moramo vsi izvajati cele-**

ga in ne samo tistih točk, ki so komu ljube.“ Če to globje preiščljamo, bomo prišli do spoznanja, da to navsezadnje ni nič novega, ampak je zelo staro. Novo pa je za današnji čas, kar kliče ljudstvo zopet nazaj „k izpričevanju“. Razumete, da je v tem veliko in silne ter sveže revolucionarnosti? Spis zapusti pri mislečem bralcu globok utis. Vsled njegove iskrenosti in toplote smo ga veseli. Ljudem, ki se pečajo s socialnim vprašanjem — ne glede na strankarsko pripadnost — knjižico prav toplotno priporočamo! Berite jo, v korist vam bo!

„Srečni lovec“. Koračnica, zložil za klavir, enoglasno petje in vijolino Ivan Rozman. Cena K 32:— Dobiva se v Jugoslovanski knjigarni in v drugih knjigarnah v Sloveniji. Ta skladba bo v mnogih glasbenih krogih zbudila zanimanje, še posebno pri lovcih, katerim je v prvi vrsti namenjena. Priporočamo skladbo zlasti lovskega kroga!

Naše državno gospodarstvo.

Kmeti gospodari navadno na sledeči način: On obdela zemljo in jo poseje. Travniki mu daje krmo, iz gozda dobi les, vrt mu rodi zelenjavo, drevje mu nosi sadje. Živine redi toliko, kolikor ima krme, ravnotako je s perutnino in ostalo drobnjadjo. Ko pride jesen, spravi pridelek, kolikor mu ga ni vzela toča ali suša, domov pod streho. Nato pa računa: Toliko žita potrebujem doma, ostanek lahko prodam po tej in tej ceni — ali pa bom moral dokupiti, če je premalo. Debelo in rejeno živino lahko prodam in kupim slabejšo za nižjo ceno, da imam nekaj dobička. Iz gozda lahko prodam nekaj drv; tudi sadje lahko spravim v denar in jajca ali nekaj kokoši itd. Tako pregleda postojanko za postojanko in končno vidi, kaj in koliko mu ostane za obleko in obuvalo in za nabavo orodja oziroma koliko mu še manjka. Če je primanjkljaj, ga mora zaslužiti z delom drugod, pri sosedih ali pa v Ameriki. Več ne more izdati kakor ima. To se pravi, nekaj več lahko izda, če dobi posojilo, toda dolgove je treba vračati in na posodo dobi le do gotove meje. Kadar je prekoračena tudi ta meja, zapoje v hiši lakota, pred hišo pa boben!

Državno gospodarstvo ni bistveno prav nič drugačno. Država mora najprej vedeti, kaj ima. Finančna oblast mora imeti pred vsem natančen pregled dohodkov, ki izvirajo iz direktnih in indirektnih davkov. Potem mora imeti natančen pregled stroškov: koliko stane državna uprava, sodstvo, šolstvo, finančna uprava, prometna sredstva, armada itd. Potem šele se da določiti, kaj lahko država izda in kaj ne. Kmet, ki ima letno velik prebitok, lahko kupi svojim otrokom zlate ure, reven bajtar tega ne more. Država, ki ima velike letne dohodke, lahko vzdržuje veliko armado in naroča vsako leto nove topove, mala in revna država pa mora biti zadovoljna, če lahko plačuje svoje policaje!

Osnovna podlaga vsakega gospodarstva, privatnega ali državnega, je torej natančen pregled nad dohodki in stroški in najstrožji red. Kjer ni reda in jasnega pregleda, tam sploh ne moremo govoriti o gospodarstvu.

Gospodar, ki pazi na red, ki ima točen pregled nad dohodki in stroški in **stroške uravnava po dohodkih** in ne na robe, ki je priden in delaven, uživa splošno zaupanje. Z drugimi besedami: **on uživa kredit**. Na pridnosti, varčnosti in gospodarskem pregledu zasnovanega kredita mu ne more omajati noben sovražnik: številke v njegovih natančno in vestno peljanih knjigah govore svoj nezmotljivi jezik!

Od teh osnovnih principov vsakega gospodarstva je naša državna finančna uprava še jako oddaljena. Ogromna večina državljanov nič ne ve, koliko ima letno plačati državi na davku. V mnogih krajih v Srbiji nimajo niti zemljiškega katastra — sedaj ga izdelujejo ruski inženjerji —, ki je osnovna podlaga za vsod, ker ni uradnikov. V drugih krajih di, katerih naloga je izdelati vsaj približen pregled dohodkov, ne obstoje podomero zemljiškega davka. Davčni ura je zopet državna oblast tako slabotna, da se ljudje za davčne predpise sploh ne brigajo in ne plačajo nobenega davka. Ponekod je tudi davčno uradništvo malomarno in nebrizno in prejema pač plačo, ne dela pa nič, tako da je bil fi-

letnice na Dunaju, se je slava Prešernova raznesla po vsem slovanskem svetu „in s tem je prišlo tudi ime Slovencev na površino.“ Po Zupaničevi inicijativi so takrat vsi ruski in srbski škofi „dobili povabila za slavnost in obnem pismo o stanju Slovencev.“ In odkar je napisal svojo brošuro o Macedoniji, za katero mu je osebno prišel čestitat celo tje na Dunaj sam Cvijič, „ni do danes prestalo živo zanimanje Srbov za Slovence in obratno Slovencev za Srbe. Ideja jugoslovanske vzajemnosti postala je pravo življenje kot nikdar poprej.“ Seveda mu v tem razni Avstrijci in avstrijaki niso mogli slediti. „Nekateri slovenski bedaki so se celo učili albanskega jezika v nadi, da jih Avstrija za nagrado tam nastavi na visoka mesta — v cesarstvu mbreta Wieda!“ (Nam je znan samo eden tak „bedak“, Zupaničev prijatelj, vseučiliški prof. dr. R. Nachtigal!) Toda če je že z „bedaki“ bil tak križ, tudi z učenjaki ni bilo lahko; vsi niso mogli slediti vsokim konceptijam Mikovega duha. „V ljubljanskem „Dom in Svetu“ (1907) je zagledala beli dan njegova biografska študija Jovan Cvijič. Tu se je pisatelj zmotil, kar se tiče Cvijičevega pomena kot vzgojitelja naroda, Jugoslo-

vana in sploh človeka, ker je mož preveč idealiziran. Cvijič je pač najimenitnejši slovanski geograf ali je manjši mož, bolj slaboten, malodušen značaj, ki se ni upal nikdar krepko poseči aktivno v borbo. Cvijičeve zasluge za jugoslovansko idejo so vsekako neznatne in ne toliko, kakor (Mikove? — Ne!) kakor jih je pretirano prikazal Zupanič.“

Njegova slovenska propaganda med Srbi je v kljub temu lepo napredovala. Obisk Slovencev v Beogradu l. 1910. je bil „pravi triumf za Zupaniča in njegovo delovanje.“ Takrat je bil že tretje leto v Beogradu, kamor so ga novembra l. 1907. povabili za kustosa arheološkega muzeja s takojšnjo plačo. Vendar pa ga je vedno vlekel nazaj „na Kranski“, med Slovence. „Za časa balkanske vojne je bil sicer prisiljen, svojemu rahlemu zdravju iskati leka na Dunaju, vendar pa se je še pravočasno vrnil, da je lahko l. 1913. po končani srbsko-bolgarski vojni antropološko raziskoval ulete Bolgare v beograjski trdnjavi. V začetku svetovne vojne je bil vojni cenzor v Nišu, pa je rajši odšel preko Soluna in Aten v Rim, kjer je bilo prvo njegovo delo, da je napisal brošuro o Slovincih.

O njegovem delu med emigracijo knjiga ne pové mnogo, saj se je takrat šele prav začelo; o tem bodo govorili naši bodoči zgodovinarji. Konec biografije se glasi: „Tega, kar je dr. Zupanič ukrenil v začetku te vojne v imenu Slovencev, zgodovina nikdar ne pozabi, in narod mu bo večno hvaležen.“ Kako je torej s to hvaležnostjo? Slovenci so mu njegov trud primerno plačali. Slovenska ljudska stranka mu ni dala poslaniškega mandata, za katerega je molodoval, ljubljanska univerza ga ni sprejela med svoje učitelje, dasi se ji je tako vsiljeval. Strašni mlini, ki so mleli Slovence stoletja, posebno pa zadnje desetletje, so jih toliko izmodrili, da vidijo, da odgovorna politična mesta ne spadajo v roke ljudi, ki jim je vse njihovo „delovanje“ samo sredstvo za glorifikacijo lastne osebe in da univerzitetne stolice niso nagrade za kake politične „zasluge“. Za njih je Zupanič samo zgled ljudi, vzorec blaga, ki ga razburkani valovi velikih časov dvignejo kvišku in nazadnje splovijo na breg. Samo še historična kurioziteteta in muzealen objekt. Zato je dobil res pravo mesto, ki mu gre in ki se ga naj lepo drži.

(Dalje, če bo treba.)

nančni minister prisiljen odrediti za te gospode poleg njihove plače še posebne nagrade, da se nekoliko zganejo in vrše svoj dolžnost! Kler traja tako stanje, je jasno, da o kakem pametnem gospodarstvu in o kakem točnem pregledu in o primerjanju med višino dohodkov in stroškov ne more biti govora in zato tudi ne o kakem kreditu!

Na drugi strani pa živi država kakor kak ameriški milijarder, ki lahko brez skrbi siplje in troši denar, ker ve, da svojih milijard ne more zapraviti, če bi jih prav hotel. Mi vzdržujemo ogromno armado in nabavljamo zanjo silne količine orožja in drugih potrebščin,

brez ozira na to, da ne venio, če država letno sploh toliko dobi v svoje blagajne, kolikor znašajo ti izdatki. Upravnega uradništva je nebroj, za šolstvo rastejo izdatki od dne do dne, a nihče ne ve, če si lahko vse to tudi privoščimo na račun lastnih sredstev... S tem nočemo reči, da vse te stvari niso lepe in potrebne. Ne; mi priznamo, da bi bilo prav lepo, če bi vsaka občina imela lahko svojo univerzo, ampak odkod denar? Tudi reven osebenek ve, da so pečenka in vino dobre stvari, toda odkod in s čim?

To gospodarstvo gledajo dan za dnem tudi naši sosede. Ne rečejo nič, ampak majejo z glavami. Če pa prideš

k njim, kaj kupovat in jim hočeš plačati z našim denarjem, se ti pomilovalno nasmejejo in pravijo: „Za 100 vaših kronic vam damo kvečjemu 3 in pol švajcarske franke! Imejte pamet in vzemite, ker če boste tako gospodarili še naprej, vam kmalu ne bomo dali za 1000 vaših kron niti enega švajcarskega franka!“

To je žalostno stanje. Naši mero-dajni krogi pa ne vidijo nič in ne slišijo nič. Oni se ne zavedajo, da je ravno zadovoljnost v gospodarskem oziru najtrdnjši in najsolidnejši temelj države, ki ga ne more zrušiti nobena komunistična agitacija. Kadar ljudje vidijo red, kadar čutijo moč in solidnost države izraženo v dobri veljavi denarja, takrat

pravijo: dobra je taka država in dobro nam je tukaj biti! Kadar pa tega ni, tam ni treba nobenega komunista in nobenega „elementa“, ki bi rušil državo; taka uprava je obsodila samo sebe!

Gospodarski izgledi Slovenije.

O usodi našega gospodarstva odloča v zadnji instanci Belgrad. Kar se industrije in obrti tiče, ima njeno usodo v rokah ministrstva za trgovino in industrijo. Tam pa je vrhovni šef oddelka za industrijo neki „načelnik“ Savič, ki je kot „strokovnjak“ že pri ponovnih priklakah izrekel, da se v Sloveniji ne sme razviti premočna industrija, ker leži naša dežela preveč blizu državnih mej. Sedaj se je ta gospod spravil na našo železarsko industrijo in je napisal v belgrajskem „Trgovinskem glasniku“ (glasilo visoke srbske finance) članek, v katerem pravi, da je treba železarne v Sloveniji demontirati in jih prenesti k Prijedoru (Bosna), ker so pri nas preveč eksponirane in bi se v vojnem času ne moglo z njimi računati!

To nam dokazuje, kakšno mišljenje prevladuje v Belgradu glede našega gospodarstva, zlasti pa industrije in obrti, in pa to, da se načelniki industrijskih oddelkov ozirajo vedno in povsod le na bodoče — vojne!

To je prav lep primer, kako izborni nam služi centralizem. Delavski strokovni list „Delavec“ je zadnjič enkrat rekel, da je avtonomija fraza. Tudi „Naprej“ je že to tudi napisal. Radovedni smo kaj poreko k temu številni slovenski kovinarji, ki se jim obeta — „palca beraška strgan rokav“... Kapitalist lahko potuje po svetu za dobički, delavstvo pa težko za vsakdanjim kruhom.

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiska: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Gospodarska zveza, centrala za skupni nakup in prodajo

registrovana zadruga z omejeno zavezo

v Ljubljani, Dunajska cesta šte. 29

oddaja kislovo kislino garantirano 30 % v franko balonih po 60 kg po najnižji ceni. Istotako kupuje po najvišji ceni dobro ohranjene balone po kg 25.

Jugoslovanski kreditni zavod

Marijin trg 8 Wolfova ulica 1 — Podružnica v Murski Soboti in Dolnji Lendavi.

obrestuje hranilne vloge in vloge na tekoči račun
Ustanov. septembra 1919.
Prometa v lanskem letu nad 128.000.000 kron

4 1/2 %

čistih brez odbitka rentnega davka.

Neposredno pod državnim nadzorstvom.

Vplačana deln. glavnica K 30.000.000.—

SLOVENSKA BANKA

Telefon št. 567.
Čeh. račun št. 12 205

LJUBLJANA, Krekov trg 10, nasproti „Mestnega doma“.

Obrestuje najugodnejše vloge na knjižice in v tekočem računu.

Ima posebni ameriški oddelek in prvovrstne zveze z inozemskimi bankami.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

TISKARSKI IN LITOGRAFIČNI ZAVOD

se priporoča za naročbo vseh tiskarskih in litografičnih tiskovin, ki jih izvršuje po konkurenčnih cenah. Podjetje je nanovo prenovljeno in opremljeno z najmodernejšimi stroji.

Izvršuje vsa dela hitro in solidno

od priproste do najfinejše izpeljave.

J. BLASNIKA NASLED.

LJUBLJANA, BREG 12

Zvezna tiskarna v Ljubljani

se je preselila s Starega trga 19, v novourejene prostore v Wolfovi ul. 1

Tiskarna je spopolnjena z modernimi novimi stavimi in tiskarskimi stroji ter z raznovrstnimi novimi črkami in okraski in izvršuje vsa tiskarska dela: časopise, knjige, vabila, račune, tabele, letake, lepake, vizitke, kuverte, trgovski papir itd. itd. lično, okusno in poceni.

Kapital: K 20.000.000

SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA

Rezerve o.rog K 6.000.000

Interesna skupnost s Hrvatsko Eskomptno banko in Srbsko banko v Zagrebu

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

Izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje

Denarne vloge — Nakup in prodaja: efektov, deviz, valut — Eskompt menic, terjatev, faktur — Akreditivi — Borza.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 38/I.
(začasno v prostorih Zadružne zveze).

Podružnice: Djakovo, Maribor, Sombor, Split.
Ekspozitura: Bled. — Interesna skupnost z Sveopčo Znatlijsko banko v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter z Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.